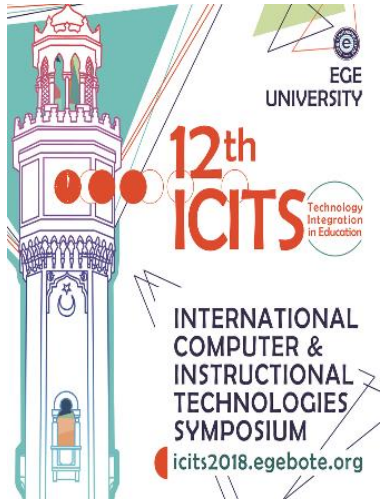

Türkiye’de Yapılan Mobil Öğrenme Çalışmaları Bize Ne Söylüyor?

Dr. Öğr. Üyesi Didem ALSANCAK SIRAKAYA

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa SIRAKAYA

Prof. Dr. Süleyman Sadi SEFEROĞLU

12. International Computer & Instructional Technologies Symposium , (ICITS-2018)
2-4 Mayıs 2018, İzmir

Giriş

- ▶ Teknolojide yaşanan gelişmelerle birlikte mobil teknolojiler günlük hayatın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir.
- ▶ Mobil teknolojilerin günlük hayatta yoğun kullanımı, bilgiye erişimi kolaylaştırması, elde edilebilirliğinin kolay olması gibi durumlar mobil cihazların eğitimde kullanımını da gündeme getirmiştir.
- ▶ Bu doğrultuda **mobil öğrenme** kavramı ortaya çıkmıştır.

Mobil Öğrenme Nedir?

- ▶ Mobil öğrenme sınıf içindeki ya da dışındaki öğrenme etkinliklerinin mobil teknolojiler aracılığı ile gerçekleştirildiği öğrenme biçimidir.
- ▶ Crompton (2013) mobil öğrenmeyi elektronik cihazların kullanıldığı sosyal ve içerik etkileşimi yoluyla farklı bağlamlarda gerçekleştirilebilen bir öğrenme biçimi olarak tanımlamaktadır.
- ▶ Mobil cihaz ve uygulamalar günümüzde her yaştan birey tarafından kullanılmakla birlikte yoğun olarak ortaöğretim ve üniversite çağındaki öğrenciler tarafından etkin bir şekilde kullanılmaktadır *(Atmaca, Uygun & Çağlar, 2014)*.

Mobil Öğrenme ve Veriler

- ▶ TÜİK verileri incelendiğinde hanelerde mobil araç bulundurma oranlarının %95'in üzerinde olduğu anlaşılmaktadır (TÜİK, 2017).
- ▶ Yine TÜİK verilerine göre mobil araçlar ve İnternetin en yoğun kullanıldığı yaş aralığı 16-24'tür (TÜİK, 2017).
- ▶ Mobil araçların gençler tarafından yoğun bir şekilde kullanılıyor olması, mobil öğrenmeyi başta yükseköğretim kurumları olmak üzere her düzeyde eğitim kurumu tarafından üstünde tartışılan bir kavram haline getirmiştir.
- ▶ Bunun sonucu olarak hem dünyanın çeşitli ülkelerinde hem de Türkiye'de birtakım mobil öğrenme çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

Alanyazında Mobil Öğrenme

- ▶ Türkiye açısından durumu incelendiğinde de mobil öğrenme ile ilgili birçok çalışmanın yapıldığı ve bu çalışmalarda mobil öğrenmenin farklı açılardan ele alındığı anlaşılmaktadır.
- ▶ Bu çalışmalarda tarama ve deneysel araştırma modelleri kullanılmıştır. Ayrıca ölçek geliştirme çalışmalarına ve paydaşların görüşlerinin incelendiği nitel araştırmalara da rastlanmaktadır.
- ▶ Bu noktada mobil öğrenme ile ilgili ileride yapılacak çalışmalarda etkili sonuçlara ulaşabilmek için şu an içinde bulunduğumuz resmi öğrenimin önemli olduğu düşünülmektedir.
- ▶ Bu nedenle bu çalışmada Türkiye’de mobil öğrenme üzerine yapılan çalışmalar incelenmiştir. Varolan çalışmalardaki sonuçların özetlenmesi ve toparlanmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Çalışmanın Amacı

- ▶ **Çalışmanın Amacı:** Bu çalışmanın amacı, Türkiye'nin mobil öğrenme durumunu ortaya çıkarmaktır.
- ▶ Bu amaç kapsamında Türkiye'de mobil öğrenme üzerine yapılan çalışmalar ele alınan değişkenler açısından incelenmiştir.
- ▶ **Araştırma Modeli:** Araştırmanın modeli doküman analizidir.
- ▶ Çalışma kapsamında mobil öğrenme ile ilgili yayınlar incelenmiştir.

Bulgular

Mobil Öğrenmeyle İlgili Sınıflamalar

- Türkiye’de mobil öğrenme ile ilgili olduğu düşünülen çalışmalar incelendiğinde bu çalışmalarla ilgili yapılacak sınıflamaların biraz dağınık bir görüntü verdiği görülmektedir.

Mobil Cihaz Kullanımı: Eğilimler

- ▶ Mobil öğrenme ile ilgili çalışmalara bakıldığında başlangıcının eğitimde **cep telefonu kullanımına** yönelik çalışmalar olduğu görülmektedir
(Saran, Seferoğlu & Çağiltay, 2009; Başoğlu, 2010; Cavuş & Doğan, 2009; Sarıçoban & Özturan, 2012; Turgut, 2011).
- ▶ Cep telefonu teknolojilerinde yaşanan gelişmeler sonrasında çalışmaların yönü **akıllı telefon kullanımına** doğru kaymıştır.

Çalışma Türleri: Eğilimler (1)

- ▶ Alanyazında akıllı telefon kullanımıyla ilgili çalışmalara bakıldığında öncelikle ölçek geliştirme çalışmalarına rastlanmaktadır:
 - ▶ Akıllı telefon bağımlılığı ölçeği (Akın, Altundağ, Turan & Akın, 2014; Noyan, Enez Darçın, Nurmedov, Yılmaz & Dilbaz, 2015; Şar, Ayas & Horzum, 2015; Şata, Çelik, Ertürk & Taş, 2016),
 - ▶ Problemlili mobil telefon kullanım ölçeği (Şar & Işıklar, 2012),
 - ▶ Akıllı telefon yoksunluğu korku ölçeği (Yıldırım, Sumuer, Adnan & Yıldırım; 2016)

Çalışma Türleri: Eğilimler (2)

- ▶ Daha sonra tarama türünde çalışmalar gerçekleştirilmiştir.
 - ▶ Akıllı telefon seçimleri *(Tatlı, 2015)*
 - ▶ Akıllı telefon kullanım durumları *(Ada & Tatlı, 2013; Aktaş & Yılmaz, 2017; Sırakaya & Alsancak Sırakaya, 2017; Yıldız-Durak & Seferoğlu, 2018)*
 - ▶ Akıllı telefon bağımlılıkları *(Aktaş & Yılmaz, 2017; Yıldız-Durak & Seferoğlu, 2018),*
 - ▶ Problemlili mobil telefon kullanımı ile sosyal kaygı arasındaki ilişki *(Doğan & İlçin Tosun, 2016; Yılmaz, Şar & Civan, 2015),*
 - ▶ Akıllı telefon yoksunluğu korku (nomofobi) düzeyleri *(Erdem, Türen & Kalkın, 2017; Gezgin, Şumuer, Arslan & Yıldırım, 2017; Kaplan Akıllı & Gezgin, 2016; Yıldız-Durak, 2018) nomofobinin başarıya etkisi (Erdem, Kalkın, Türen & Deniz, 2016)*
 - ▶ WhatsApp gibi uygulamalar üzerinden İngilizce öğretimine yönelik işlemlerin gerçekleştirildiği görülmektedir *(Başal, Yılmaz, Tanrıverdi & Sarı, 2016; Şahan, Çoban & Razi, 2016; Şen Yaman, 2016).*

Çalışma Türlerine Genel Bakış

Mobil Öğrenme Çalışmaları: Eğilimler

- ▶ Cep telefonu kullanımı ve akıllı telefon kullanımına yönelik çalışmalardan sonra alanyazında doğrudan **mobil öğrenme** üzerine yapılan çalışmalar dikkat çekmektedir.
- ▶ Bu çalışmalar “ölçek geliştirme çalışmaları”, “tarama çalışmaları” ve “deneysel çalışmalar” şeklinde temalara ayrılarak sunulmuştur.
- ▶ Bu çalışmalara ilave olarak “nitel çalışmalar” da ayrı bir grup olarak ele alınmaktadır.

Mobil Öğrenme Çalışmaları: Ölçekler

- ▶ **Ölçek Geliştirme Çalışmaları:** Türkiye’de mobil öğrenme ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde öncelikli olarak mobil öğrenme ile ilgili ölçek geliştirme çalışmalarıyla karşılaşıldığı görülmektedir. Yapılan çalışmalarda:
 - ▶ Mobil öğrenmeye yönelik tutum ölçeği (Çelik, 2013; Demir & Akpınar, 2016)
 - ▶ Mobil öğrenme hazırbulunuşluk ölçeği (Gökçearslan, Solmaz & Kukul, 2017)
 - ▶ Mobil öğrenme araçlarını kabul ölçeği (Özer & Kılıç, 2015)

Mobil Öğrenme Çalışmaları: Tarama

- ▶ **Tarama çalışmaları:** Öğrencilerin mobil öğrenmeye yönelik tutumları ve mobil öğrenme hazırbulunuşluk düzeyleri belirlenerek bu durumlar çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir.
- ▶ Bu çalışmalarda mobil öğrenmeye yönelik tutumun yaş, cinsiyet ve sınıf düzeyine göre farklılaşmadığı (Elçiçek & Bahçeci, 2015; Sağır & Göksu, 2015; Sırakaya & Alsancak-Sırakaya, 2017; Yağcı, 2017), bölüm (Elçiçek & Bahçeci, 2015) ve akıllı telefonu günlük kontrol etme sayısına göre farklılaştığı (Sırakaya & Alsancak-Sırakaya, 2017) sonucuna ulaşılmıştır.

Mobil Öğrenme Çalışmaları: Tarama

- ▶ **Tarama çalışmaları:**
- ▶ Mobil öğrenmeye yönelik hazırbulunuşluğun
 - ▶ cinsiyet, sınıf düzeyi ve bölüme göre farklılaşmadığı,
 - ▶ günlük internet kullanım süresine göre ise farklılaştığı ifade edilmiştir (Eroğlu, Donmuş Kaya & Özbek, 2017).

Tarama Çalışmaları - Değişkenler

Tarama Çalışmalarında Mobil Öğrenmeye Yönelik Ele Alınan Değişkenler

Mobil Öğrenme: Deneysel Çalışmalar

► Deneysel Çalışmalar:

- Deneysel çalışmaların sonuçları incelendiğinde diğer alanlarda olduğu gibi farklı yönde eğilimlere rastlanmaktadır.
 - Bazı çalışmaların sonuçları eğitsel amaçlı kullanılan mobil uygulamaların öğrencilerin akademik başarısını artırdığını göstermektedir (Dehmenoğlu, 2015; Demir, 2014; Gezgin & Çakır, 2017; Kılıç, 2015; Saraç, 2014; Soykan, 2013; Uzunboylu, Hürsen, Öztürk & Demirok, 2015; Yıldırım, 2012; Yokuş, 2016).
 - Öte yandan bazı çalışmalarda ise akademik başarı konusunda bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür (Yıldırım, 2017).

Mobil Öğrenme: Deneysel Çalışmalar

► Deneysel Çalışmalar:

► Tutumların incelendiği

- bazı çalışmalarda mobil uygulamaların mobil öğrenmeye yönelik tutumu olumlu şekilde etkilediği (Kılıç, 2015; Yokuş, 2016) belirtilirken,
- bazı çalışmalarda da mobil öğrenmeye yönelik tutumu etkilemediği ifade edilmektedir (Demir, 2014).

► Ayrıca mobil uygulamalar

- motivasyonu (Kılıç, 2015; Uzunboylu, Hürsen, Öztürk & Demirok, 2015) ve kalıcılığı (Kılıç, 2015) artırmakta ve
- yaşam boyu öğrenme yeterliliklerini olumlu şekilde etkilemektedir (Soykan, 2013).

Mobil Öğrenme: Nitel Çalışmalar

► Nitel Çalışmalar:

► Öğretmenler, mobil öğrenmenin öğrenciler için

- ilgi çekici olduğunu,
- bilgiye anında erişim sağladığını ve
- kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesine katkı sağladığını ifade etmektedirler *(Yıldırım, Yaşar & Duru, 2016)*.

► Öğrenciler mobil öğrenmeyi

- yenilikçi *(Çelik, 2013)*,
- eğlenceli *(Çelik, 2013; İlçi, 2014)*,
- etkili *(Yokuş, 2016)* ve
- ilgi çekici *(Çelik, 2013)* bir öğrenme yöntemi olarak değerlendirmektedirler.

Mobil Öğrenme: Nitel Çalışmalar (2)

► Ayrıca olumlu yönleri;

- bilgiye kolay erişim (Ağca & Bağcı, 2013; İlçi, 2014; Yıldırım, Yaşar & Duru, 2016),
- zaman ve mekân bağımsızlığı (İlçi, 2014; Yokuş, 2016),
- tekrar etme olanağı (Yıldırım, Yaşar & Dursun, 2016),
- öğrenmeyi kolaylaştırma (İlçi, 2014),
- karşılıklı etkileşim olanağı (Ağca & Bağcı, 2013)

► Akademisyenler ise

- öğrenmeyi desteklemesi,
- zaman ve mekân bağımsızlığı sunması ve
- kullanım kolaylığı şeklinde belirtmektedirler (Menzi, Önal & Çalışkan, 2012).

Mobil Öğrenme: Nitel Çalışmalar (3)

- ▶ Nitel Çalışmalar - Olumsuz Durumlar:
- ▶ Mobil öğrenme etkinlikleriyle ilgili olarak öğretmenler
 - ▶ ders takibinin ve dikkatlerin olumsuz etkilenmesi
 - ▶ öğrencilerin
 - ▶ basılı metinlerden uzaklaşmasına ve
 - ▶ sosyal medyada çok zaman geçirmelerine yol açabildiğini (Yıldırım, Yaşar & Duru, 2016) belirtmektedirler.

Mobil Öğrenme: Nitel Çalışmalar (4)

► Nitel Çalışmalar - Olumsuz Durumlar:

► Öğrenciler

- İnternet bağlantısı ve hızı *(Soykan, 2013),*
- hafızanın sınırlı oluşu ve ekranların küçüklüğü *(İlçi, 2014)*
- dikkat dağıtıcı ve sosyal medyada çok zaman kaybettirici olması *(Yıldırım, Yaşar & Duru, 2016)*

► Akademisyenler de

- sürecin öğrenciye ve içeriğe uygun olmaması,
- fırsat eşitsizliğine yol açması ve
- yüz yüze iletişimi olumsuz etkilemesi *(Menzi, Önal & Çalışkan, 2012).*

Mobil Öğrenme: Nitel Çalışmalar (5)

► Nitel Çalışmalar:

Mobil Öğrenme Sürecinin Olumlu Yanları

- Bilgiye anında erişim olanağı
- Kalıcı öğrenme gerçekleştirilmesi
- Eğlenceli ve ilgi çekici olması
- Zaman ve mekan bağımsızlığı sağlaması
- Kullanım kolaylığı
- Yenilikçi olması
- Tekrar etme olanağı sunması

Mobil Öğrenme Sürecinin Olumsuz Yanları

- Ders takibini zorlaştırması ve dikkat sorunu oluşturması
- Sosyal medyada vakit kaybına neden olması
- İnternet bağlantısı ve bağlantı hızı sorunlarının yaşanması
- Fırsat eşitsizliği
- Yüzyüze iletişimi olumsuz etkilemesi

Tartışma ve Sonuçlar

Tartışma ve Sonuçlar

- ▶ Cep telefonu kullanımı ile ilgili fazla çalışma olmaması ile birlikte var olan alışmalar **İngilizce ğretimi alanında** yapılmıştır ve SMS/MMS kullanımı ile gerçekleştirilmiştir. Diğer alanlarda kullanılamamıştır.
- ▶ Akıllı telefon kullanıma yönelik çalışmalar cep telefonuna oranla daha fazladır. Bu çalışmalarda **ncelikle ölçek geliştirme çalışmaları** gerçekleştirilmiş, daha sonra yapılan çalışmalar ise **tarama** türündedir.
- ▶ Akıllı telefon kullanımı ile ilgili çalışmalarda **deneysel çalışma** sayısı çok azdır.

Tartışma ve Sonuçlar (2)

- ▶ Doğrudan mobil öğrenme olarak ifade edilen çalışmalarda **tarama çalışmaları** yoğun olarak yapılmıştır.
- ▶ Tarama alışmaları dışında **deneysel çalışmaların** olduğu da söylenebilir.
- ▶ **Nitel** alışmalar ve **ölçek geliştirme** alışmaları nispeten daha azdır. Nitel alışma kategorisi altındaki çalışmalar da çoğunlukla tezlerin nitel kısmını oluşturmaktadır.
- ▶ Tarama çalışmalarında genellikle demografik özellikler ele alınmıştır.

Tartışma ve Sonuçlar (3)

- ▶ Deneysel çalışmalarda **başarı** ve **tutum** değişkenleri daha çok çalışmada incelenmiştir. Bu çalışmalarda fark olup olmadığına yönelik farklı sonuçlara ulaşılmıştır.
- ▶ Alanyazındaki bu birbirleriyle tezat gibi görünen sonuçlar, mobil öğrenme konusunda yapılan uygulamaların henüz emekleme aşamasında olduğu ve bu bağlamda gerçekleştirilen araştırma çalışmalarının da bu durumdan etkilendiği şeklinde yorumlanabilir.
- ▶ Başarı ve tutum dışında **motivasyon**, **kalıcılık** ve **yaşam boyu öğrenme** ele alınan diğer değişkenlerdir. Ancak bu kapsamda sınırlı sayıda çalışma mevcuttur.

Tartışma ve Sonuçlar (4)

- ▶ Nitel çalışmalarda ğretmen, ğrenci ve akademisyen görüşleri ele alınmıştır.
- ▶ Genel olarak bu görüşmelerde sürece yönelik
 - ▶ mobil öğrenmenin doğası gereği sahip olduğu özellikler olumlu özellik olarak ifade edilirken
 - ▶ internet bağlantısı, dikkat dağınıklığı, iletişim eksikliği olumsuz yanları olarak ifade edilmiştir.

Öneriler

- ▶ Tarama çalışmalarında sadece varolan iki ölçek kullanılarak gerçekleştirilmiş ve temel demografik özellikler ele alınmıştır. Daha kapsamlı çalışmalar yapılabilir.
- ▶ Sınırlı sayıda ölçek vardır. Mobil öğrenme sürecine yönelik farklı ölçekler geliştirilebilir.
- ▶ Mobil öğrenme üzerine çok fazla deneysel çalışma yapılmamıştır. Bunların sayısı artırılabilir.
- ▶ Başarı dışında memnuniyet, katılım, motivasyon gibi değişkenler ele alınabilir. Şimdiki durumda bu değişkenler sınırlı sayıda çalışmada ele alınmıştır.

Öneriler (2)

- ▶ Mobil öğrenme hakkında daha net bir şeyler söyleyebilmek için daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır.
- ▶ Yapılan çalışmaların sayısı yeterli olduğunda bu çalışmalardan hareketle meta analiz çalışmaları yapılarak daha net sonuçlara ulaşılabilir.
- ▶ Elde edilen farklı sonuçlardan hareketle mobil öğrenmenin bağımsız değişkenler üzerindeki etki büyüklüğü belirlenebilir.

Teşekkür Ederim!

Dr. Öğr. Üyesi Didem ALSANCAK SIRAKAYA

Ahi Evran Üniversitesi

Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu

Bilgisayar Teknolojileri Bölümü, KIRŞEHİR

e-Posta: alsancakdidem@gmail.com